

**БИБЛИОТЕКАРСКО ДРУШТВО
СРБИЈЕ**

Репрезентативно удружење у култури основано 1947.
11000 Београд, Скерлићева 1, тел. 011/2451-242, локал 26,
www.bds.rs, sekretar@bds.rs

ПИБ: 103999973
Матични број: 07070942
Шифра делатности: 9412
Текући рачун:
150-25018205-49

бр. 215/2024
30. 10. 2024.

Завод за интелектуалну својину Републике Србије
Кнегиње Љубице 5, 11000 Београд

**Иницијатива за спровођење надзора
над Организацијом за остваривање репрографских права (ООРП)**

подносилац иницијативе:

Библиотекарско друштво Србије, Скерлићева 1, Београд

Подносилац иницијативе, Библиотекарско друштво Србије (БДС) је репрезентативно и највеће удружење у култури које окупља библиотечко информационе стручњаке у нашој земљи.

Недавно смо сазнали да од првог јануара 2025. године, јавне библиотеке у Србији постају обвезници по новој Тарифи организације ООРП, на коју је Завод дао сагласност у марту месецу, својим решењем 990 бр. 2024/5735-05.

С тим у вези, у име наших чланова Заводу смо већ поднели у петак, 25. октобра 2024. Захтев за понављање поступка у овој правној ствари зато што представници јавних библиотека нису добили прилику да учествују у поступку преговарања о тарифи, а главни су обвезници плаћања.

Поред тога, желели бисмо да укажемо Заводу на неправилности и незаконитости које смо уочили приликом анализе рада ООРП (даље и: Организација). Сматрамо да би Завод морао да изврши надзор над радом ове организације, у складу са чл. 188 Закона о ауторским и сродним правима.

Образложење / разлози за надзор над радом ООРП

БДС је анализом доступних докумената на интернет страници ООРП (до 24. октобра 2024. године) уочио следеће неправилности у раду ове организације:

1. На сајту организације није доступан Годишњи извештај о пословању у 2023. години (објављена је само Одлука о усвајању Годишњег извештаја о пословању за 2023, али не и сам извештај). Објављивање је иначе обавеза из чл. 182 Закона о ауторским и сродним правима (Закон).
2. Организација је према Члану 189 (став 3) Закона, дужна да за сваку пословну годину, у року од шест месеци од њеног завршетка, усвоји Предлог финансијског плана за наредну годину, који укључује план трошкова пословања.

Из документације коју је ООРП законски био дужан да постави на свој званични сајт налазимо следеће и то континуиране повреде ове законске обавезе. Организација је усвајала планове за текућу, а не и наредну годину.

На скупштини одржаној 27. 06. 2024. на дневном реду је било усвајање финансијског плана за 2024. годину, иако је законска обавеза да то мора бити финансијски план за наредну (а не текућу) годину. При томе, ни тај финансијски план за 2024. годину није објављен на сајту (до момента кад је извршен увид, 24.10.2024), што је још једно огрешење о јавност рада организације.

Гледајући уназад стање са финансијским плановима организације је слично јер је и у претходне две године финансијски план за текућу годину, доношен исте године (Финансијски план за 2023. донет је у мају 2023. године, а за 2022. је усвојен на Скупштини одржаној 29.06.2022.)

Треба додати и да је Финансијски план за 2020. донет тек септембра 2020.

3. Закон је прекршен и зато што у његовом члану 158 и 159 јасно стоји да се дозвола за обављање делатности даје организацији која има кадровске претпоставке, а у том смислу подвлачи да мора имати једну запослену особу правне струке, и једну запослену особу за вођење рачуноводства. Из записника са одржане Скупштине ООРП 24.09.2020. године произлази да ООРП користи услуге правника из Организације фотографских аутора (ОФА), што је незаконито јер закон јасно прописује да мора имати свог запосленог правника: „План расподеле прављен је у тесној сарадњи и под менторством Завода за интелектуалну својину. Напомињемо, не без поноса, да су у Словачкој и Ирској прве расподеле биле након 10 година рада њихових организација. Овог резултата не би било без сарадње ООРП са Адвокатском канцеларијом Душана Мијатовића, на коју нас је упутио Завод за интелектуалну својину. Последица је за ООРП да ће бити у обавези да има ревизора, као и редовно запослене економисту и правника (ова радна места попуниће књиговођа који већ води ООРП и правник из ОФА, тако су трошкови најмањи), директор је већ у статусу запосленог од пре три месеца.“

Дакле, овде имамо потврду да од краја 2020. године организација тек треба да ангажује и запосли економисту и правника, а не да их ангажује по уговору о делу и сл. При томе, напомињемо да се у Изјави о систематизацији радних места од 26.01.2021. године наводи да ООРП има следећа места: поред директора Милоша Константиновића: Шеф рачуноводства ООРП – Мирјана Смиљковић, Шеф правне службе ООРП – Данијела Мијатовић.

Име Мирјане Смиљковић (увидом на страницу сајта ОФА од 24.10.2024) налази се и у својству члана рачуноводствене службе. Међутим, Мирјана Смиљковић је потписана на рачуну који је предат у АПР у 2023. са печатом њене приватне књиговодствене агенције.

С обзиром да и ОФА има законску обавезу да има запосленог правника и рачуновођу, поставља се питање по ком закону је могуће да иста особа, у овом случају рачуновођа Мирјана Смиљковић, буде у сталном радном односу истовремено на два места? С обзиром да то није могуће, у којој од ове две организације се не испуњава законски услов? Поред тога, да ли је она стално запослена, или ангажована по уговору?

Да ООРП на почетку свог рада 2019. године није имао стално запосленог правника и економисту, што је услов добијања дозволе за рад, видљиво је и кроз извештај о раду за ту годину. У том извештају у исказаним расходима нема података у рубрици трошкова зарада и доприноса, већ се само наводи да имају три запослена на неодређено време. У расходима не наводе трошкове за зараде и доприносе, већ само за ауторске хонораре.

4. Организација је прекршила и члан 167 у којем се наводи да одредбе плана расподеле морају бити јасне, недосмислене, примењиве и тако формулисане да искључују сваку арбитрарност у расподели убраног прихода. Начела плана расподеле су сразмерност, примереност и правичност.

Планом расподеле (постоје два, један из 2020, други из 2021), али још више решењима која су на скупштини одржаној 19.06.2023. предложили директор Милош Константиновић и члан Скупштине и адвокат организације Душан Мијатовић (претходно прихваћено на Управном одбору ООРП), да се изједначе давања за ауторе, без обзира на том ком удружењу припадају, уведена је уравниловка. Тиме је нарушено начело из члана 167. Закона који предвиђа сразмерност, примереност и правичност.

Сразмерност сасвим сигурно не постоји ако истоветну накнаду добија онај аутор чију књигу нико није позајмио из библиотеке, као и онај који има на стотине позајмица. То није ни правично, ни примерено.

Овај незаконит поступак извесно је мотивисан тиме да се под а) фаворизују аутори који немају читалачку публику на рачун оних који исту и те како имају и, под б) да ООРП не прави репертоар дела свих аутора који полажу право на тантијему – дакле што шири списак, већ да окупи само себи блиске ауторе и добија накнаду без обзира на то колико су књиге читане, а да читани аутори остану без правичне и сразмерне надокнаде. Репертоар иначе корисници (јавне библиотеке) проверавају увидом у свој информациони систем и могу јасно да утврде број издатих књига по сваком аутору.

Нејасно је да ли је о незаконитом начину расподеле Завод уопште био обавезаштен, будући да из доступне документације није видљиво да ли је прихваћен од стране Завода. Из извештаја о расподели средстава се види да је исти примењен (видети Годишњи обрачун накнада за 2022. годину).

5. ООРП такође није на законит начин одредио Тарифу јер чланом 170 Закона је предвиђено да се Тарифа одређује у процентуалном износу од трошкова потребних за обављање делатности у оквиру које се искоришћавају предмети заштите. Приликом израде Тарифе, ООРП је без законског основа одредио да се Тарифа одређује у односу на сва дела која у календарској години буду дата на послугу од стране јавних библиотека.

6. Закон у члану 170, став 4, предвиђа да се тарифом одређују и најнижи износи накнада за искоришћавање предмета заштите са репертоара организације. У Тарифи се овакви износи не наводе. Примера ради, решење о најнижем износу предвиђено је у суседној Хрватској где право на тантијеме имају они којима на крају календарске године износ накнаде прелази 13 евра. Аутори испод тог минимума немају право на тантијеме.

7. Члан 170, став 5 Закона предвиђа да се приликом одређивања тарифе узимају у обзир тарифе колективних организација у другим државама Европе, тако што се врши њихово поређење према сразмери бруто домаћег производа у Републици Србији и држави чија се тарифа узима у обзир. Овде је јасно да је циљ поређења богатство једног друштва и државе, а никако да се преузимају законска решења из других држава.

ООРП је насупрот томе увео критеријум за наплаћивање - укупно издат број свих књига у јавним библиотекама, који је вероватно нашао у страном пракси, а није применио наше законско решење - процентуални износ од прихода корисника, што је још једна незаконитост.

8. У члану 181 Закона се јасно указује на чињеницу да организација мора да има свој репертоар о којем обавештава корисника – јавне библиотеке.

У Тарифи за коју је сагласност дао Завод, као репертоар ООРП се наводи следеће:
„Реперотар ООРП су писана дела издата у штампаној форми и дела ликовних и примењених ликовних уметности садржана у штампаним издањима која су католошки заведена (представљају библиотечку грађу и изворе) од стране јавних библиотека, односно других институција намењених јавности којима је то делатности“.
Овако испада да је репертоар ООРП целокупан фонд јавних библиотека, што је бесмислено јер чему онда одредба члана 181, која је сасвим логична јер ООРП треба да има свој репертоар, а то су називи дела и имена аутора пријављених организацији ради заштите својих права.

Друго, овакво тумачење репертора ООРП је у директној супротности са основним законом по којем делују јавне библиотеке, а то је Закон о библиотечко-информационој делатности. Кад би целокупни фонд јавних библиотека заиста био репертоар ООРП на тај начин би било доведена у питање делатност библиотека, онако како то Закон о библиотечко-информационој делатности прописује.

Повређено је више чланова овог закона, а овде наводимо само један, члан 4. који објашњава шта су средства која користе библиотеке, а то је, између осталог, библиотечко-информациона грађа, која су средства у јавној својини и која библиотека користи у складу са законом. Дакле, то никако не може бити репертоар ООРП, већ репертоар могу бити само она дела која су аутори пријавили за заштиту и остваривање својих права на послугу преко ове организације. Закон очигледно дефинише у члану 153 да колективна права нису никаква „нова права“ већ да аутори уступају своја појединачна и искључива права Организацији ради лакше наплате. Због тога је немогуће да аутори чија су дела укључена у репертоар Организације добијају било какву накнаду за дела аутора која нису уврштена у репертоар. Супротно би било не само незаконито, већ и неправедно. Задатак Организације је да укључи што више аутора у свој репертоар, да би накнада била већа, а не да фаворизује групу аутора који су њени чланови.

Уколико неки аутори, чланови ООРП имају егзистенцијалних проблема, па им је зато потребна ова надокнада, а за то немају законско право, то је онда проблем социјалне политике државе, који се решава мерама социјалне заштите, а не отимањем накнада од других аутора. Аутори који нису део ООРП можда само нису довољно обавештени или нису чули за делатност ООРП, па би ова Организација требало да се позабави тиме зашто је то тако, а не да наплаћује накнаду која не припада њеним члановима. Штавише, ООРП има предвиђену могућност да до 10 одсто својих прихода исплаћује по овом основу егзистенцијално угроженим члановима.

9. Овде бисмо поменули нејасно седиште ООРП, јер смо директним увидом на адреси Милентија Поповића 23/9, видели да на интерфону само стоји назив Организација фотографских аутора. Да је ово стварно место где службује ООРП, било би довољно да на интерфону стоји ОФА/ООРП.

Кршења Статута ООРП

Поред ових случајева које је БДС уочио у анализи законитости пословања ООРП, Заводу скрећемо пажњу и на кршења Статута ООРП:

А) Одлука о актуелном сазиву скупштине ООРП.

Ова одлука донета је 25.10.2023. године. Потписник одлуке председник УО ООРП Дејан Беговић. У преамбули одлуке се наводи да ни на Скупштини ООРП одржаној 19.06.2023. ни на седници УО ООРП од 25.10.2023. „није промењен сазив скупштине“.

Даље се у одлуци дају имена и презимена (без других информација из којег су удружења, које су професије) 50 чланова Скупштине из редова аутора, а затим и 50 чланова из редова издавача.

Детаљним прегледом овог списка приметили смо да се на њему налази име Мирјане Стефановић, члана Српског књижевног друштва, која је преминула две године раније (2021). По Статуту ООРП (члан 41) Надзорни одбор, у којем седе чланови који за свој рад примају надокнаду, био је дужан да обави контролу и одобри Листу чланова Актуелног сазива Скупштине. Он то очигледно није урадио чиме је прекршен Статут ООРП.

Исти случај се десио и годину раније. Међутим, ово није једино кршење Статута организације кад је у питању Актуелни сазив скупштине. Имамо и следеће, којима се доводе у питање и донете одлуке на заседањима.

Према записнику с Скупштине ООРП од 29.06.2022. године, присуствовало је 97 чланова, било лично било пре овлашћених представника. Овде, међутим, имамо интересантан податак – иако се зна да скупштину представља по 50 чланова из реда аутора и 50 из реда издавача – структура присутних је следећа: 10 из Удружења књижевника Србије, 27 из Удружења књижевних преводилаца, 26 из Удружења научних и стручних преводилаца, 17 из Српског књижевног друштва, 14 представника издавача и 2 аутора која нису чланови ниједног удружења.

Дакле, овде имамо следеће: из реда аутора (ту спадају и преводиоци) 82, а из реда издавача 14 (у овој рачуници фали им један, јер их на збиру има 96, а горе се наводи да је на скупштини било 97 присутних). Ово је довољно да се доведе у питање легитимност скупштине.

Наравно, скупштини могу присуствовати и други, она је јавна, али они не могу да се воде као чланови Актуелног сазива Скупштине.

Други пример спорног броја чланова Актуелног сазива Скупштине, виђен је годину дана раније, на Скупштини одржаној 25.06.2021. године. Скупштина је одржана електронским путем. Наводи да је гласање омогућено за 104 члана Скупштине, иако она броји 100 чланова.

Ово су само нека од уочених кршења Статута, а детаљнијом и стручнијом анализом, која је у надлежности Завода, сигурно је могуће доћи до бољих и прецизнијих резултата.

Закључак

С обзиром да је Завод, као надлежни орган, у законској обавези да врши наздор над радом ООРП, поставља се питање да ли је исти и на који начин уопште спровођен с обзиром на велики број уочених незаконитих и нестатутарних поступања. Због овог смо принуђени да вама наздорном органу упутимо ову иницијативу.

За Библиотечарско друштво Србије,
Председница
Јелена Глишовић